

Asia: VN/21641/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot esitysluonnoksesta

Aalto-yliopiston ylioppilaskunta vastustaa ehdotettuja muutoksia, joilla heikennetään Suomen houkuttelevuutta opiskelumaana sekä korkeakoulujen mahdollisuutta toteuttaa kansainvälistymistä omien strategioidensa mukaisesti. Tilauskoulutuksen ja tiettyjen lukuvuosimaksuja koskevien yksityiskohtien osalta esityksessä on kuitenkin myös kannatettavia osia.

AYY toivoo, että lakimuutosten käyttöönottojen aikataulut valmistellaan huolellisesti ja riittävällä siirtymäajalla, jotta opiskelijoiden riittävä tiedonsaanti muutoksista taataan ja sekä Opetushallitus että yliopistot pystyvät toteuttamaan muutokset huolellisesti.

Lausunnonantajan näkemykset koskien hakemuksen käsittelymaksun palauttamista

AYY vastustaa hakemuksen käsittelymaksun palauttamista. Mikäli maksu palautetaan, AYY kannattaa SYL:n ja SAMOKin työryhmässä esittämää mahdollisimman pientä, esimerkiksi 50 euron maksua. Maksu on myös syytä palauttaa opiskelupaikan saaneelle opiskelijalle.

Lakiesityksen vaikutusarviossa todetaan, että vuonna 2016 hakijamäärät laskivat 35 prosentilla ja arvioitu Ruotsin kokemusten perusteella vaikutusta nimenomaan hakijamääriin, mutta vaikutusta paikan vastaanottaneiden määrään ja tasoon ei ole arvioitu. Perusteluissa viitataan myös jonojen lyhenemiseen, kun jonoista poistuisi hakijoita, ”joilla ei ole aikomusta paikan vastaanottamiseen”. Tiedämme kuitenkin paikan vastaanottamatta jättämisen johtuvan yleisesti siitä, saako opiskelija apurahan joko Suomesta tai muualta – ei siitä, että aikomusta opiskeluun ei olisi. Siten hakemuksen käsittelymaksu voikin paitsi vähentää perusteettomia hakemuksia, myös heikentää opiskelupaikan vastaanottavien tasoa.

Lausunnonantajan näkemykset tilauskoulutuksen muutoksista

AYY kannattaa tilauskoulutuksen vastuulliseen ja opiskelijoiden oikeusturvasta huolehtivaan toteuttamiseen tähtäviä lakimuutoksia.

Lausunnonantajan näkemykset koskien lukuvuosimaksujen korottamista

AYY vastustaa ehdotettuja korotuksia ja pitää esityksessä tehtyä vaikutusarviota hyvin heikkolaatuisena. Parlamentaarisesti sovittujen kansainvälistymistavoitteiden vastainen suunnitelma kaventaa yliopistojen valtaa toimia omien strategioidensa mukaisesti. Lukuvuosimaksujen käyttöönoton seurantatyöryhmän raportin perusteella useimmilla yliopistoilla on ollut selkeä, maksuvapautuksille ja apurahoille perustuva kansainvälistymisstrategia, jonka hallituksen esitys romuttaa.

Valmistelun alusta alkaen on ollut selvää, että täyskätteellisuuden käsitettä ei pystytä yksiselitteisesti määrittämään. On hyvä, että esityksen puitteissa sen määrittely jää yliopistojen välisen keskustelun ja autonomian piiriin, ja on hyvä, että esitetty muutos mahdollistaa esimerkiksi opintojen loppuvaiheessa maksujen keventämisen tai jopa poistamisen. Kokonaisuutena näemme muutoksen silti yliopistoille ja suomalaiselle osaamiseen perustuvalla yhteiskunnalle haitallisena.

Lukuvuosimaksujen korottamisen vaikutusta opiskelijamääriin on arvioitu esityksessä hyvin heikosti. Arvio siitä, että hakijamäärät laskisivat kolmanneksella, näyttää perustuvan oletukseen, että opiskelijamäärän lasku olisi suoraan verrannollinen euromääräiseen korotukseen. Vaikka esityksen perusteluissa myönnetään arvion olevan epävarma, haluamme kiinnittää huomion esitetyn arvion todella heikkoon tutkimuspohjaan.

Apurahajärjestelmien muuttaminen lahjoitusvaroilla toimiviksi ei ole realistista lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä. Mikäli valtakunnallinen apurahajärjestelmä tulevaisuudessa perustetaan, se ei saa vaikuttaa korkeakoulujen perusrahoitukseen.

Tilapäistä suojelua saavien vapauttaminen lukuvuosimaksuvelvollisuudesta on kannatettava muutos. Vapautus on syytä laajentaa opiskelijoihin, jotka ovat aloittaneet opintonsa tilapäisen suojelun perusteella myönnetyllä oleskeluluvalla.

Lausunnonantajan näkemykset lukuvuosimaksujen kiertämisen ehkäisemistä koskevasta muutoksesta

AYY ei pidä lukuvuosimaksujen kiertämistä todellisena ongelmana yliopistoissa. Kansainvälisten opiskelijoiden työllistyminen opiskeluaikana ja oleskeluluvan vaihtaminen työperustaiseksi on hyvä asia niin opiskelijan, korkeakoulun kuin valtionkin kannalta. Oleskeluluvan muutoksen ei voida todistaa johtuvan nimenomaan halusta kiertää lukuvuosimaksut. Kaikkien oleskeluluvan tyyppiä vaihtavien opiskelijoiden asettaminen epäilyksenalaiseksi on hyvin kyseenalaista. Asiasta voidaan säätää myös eri tavoin yliopisto- ja ammattikorkeakoululakeihin, kun mitä ilmeisimmin kyse on lähinnä ammattikorkeakouluja koskevasta haasteesta eikä esimerkiksi yliopistojen ylempiä korkeakoulututkintoja opiskelevat merkittävästi vaihda oleskelulupatyyppiään.

Lausunnonantajan näkemykset tiedonsaantioikeuden lisäämisestä

Tiedonsaantioikeuden lisääminen luo korkeakouluille etenkin yksityisyydensuojan kannalta kyseenalaisen velvollisuuden käsitellä opiskelijoiden lisäksi myös heidän perheenjäsentensä oleskelulupahistoriaa. Esitettyjen lukuvuosimaksumuutosten vuoksi se voi olla välttämätöntä, mutta tiedonsaantioikeus on toteutettava mahdollisimman yhdenvertaisesti ja tiedonluovutuksen osalta tarkkarajaisesti, jotta korkeakouluille syntyy yhtenevä käytäntö.

Baarman Nea
Aalto-yliopiston ylioppilaskunta